

Miljödepartementet

Europeiska kommissionen
Generalsekretariatet
Rue de la Loi 200
B-1049 BRYSEL
Belgien

Svar på begäran om uppgifter gällande vargar i Sverige med anledning av klagomål avseende tillämpningen i Sverige av direktiv 92/43/EEG om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter

(13 bilagor)

Den svenska regeringen har blivit ombedd att med anledning av ett klagomål till kommissionen besvara vissa frågor om den svenska vargpolitiken och den licensjakt på vargar som nyligen genomförts i Sverige. Avsikten är att utreda om politiken och jakten överensstämmer med kraven i rådets direktiv 92/43/EEG om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter (art- och habitatdirektivet).

Svensk rovdjurspolitik

Efter förslag i propositionen Sammanhållen rovdjurspolitik (prop. 2000/01:57) antog riksdagen den 29 mars 2001 mål för den svenska rovdjurspolitiken som innebär att Sverige ska ta ansvar för att björn, varg, järv, lodjur och kungsörn finns i ett så stort antal att de långsiktigt finns kvar i den svenska faunan och att arterna kan sprida sig till sina naturliga utbredningsområden. Målet ska nås inom en generation. I propositionen föreslogs miniminivåer för de arter som hade uppnått sådana individantal att de bedömdes som åtminstone kortsiktigt livskraftiga. Detta gällde björn, lodjur och kungsörn. För arter som inte hade nått sådana nivåer att deras överlevnad kunde anses säkrad i ett längre perspektiv, dvs. varg och järv, angavs etappmål i stället för miniminivåer. Etappmålet för varg bestämdes till 20 föringringar per år, motsvarande 200 individer. När etappmålet är nått skulle, enligt propositionen, en förnyad bedömning göras av artens utveckling och den framtida förvaltningen av arten.

För att utreda frågan om rovdjursstammarnas utveckling samt frågor som rör uppfyllandet av målen i en sammanhållen rovdjurspolitik beslutade regeringen 2006 att tillsätta en utredning med uppdrag att beskriva hur Sveriges stammar av björn, varg, järv, lodjur och kungsörn

utvecklats sedan riksdagens beslut 2001. I uppdraget ingick att beskriva politikens effekter och hur målen uppfyllts. Utredningen redovisade sitt uppdrag 2007 i betänkandet Rovdjuren och deras förvaltning (SOU 2007:89).

I oktober 2008 beslutade regeringen att ge Naturvårdsverket i uppdrag att, efter samråd med berörda myndigheter och organisationer, ta fram ett förslag till hur ett ökat regionalt ansvar och lokal delaktighet i förvaltningen av rovdjursstammarna bör organiseras (dnr M2008/3731/Na). I december 2008 meddelade Naturvårdsverket att etappmålet för antal föryngringar av varg hade nåtts. Därefter gav regeringen Naturvårdsverket ytterligare två uppdrag, dels att utreda hur en förvaltning av vargstammen genom en begränsad jakt kan genomföras, dels att föreslå lämpliga åtgärder för att inleda arbetet med att stärka vargens genetiska situation (dnr 2008/4820/Na och 2008/4819/Na). Uppdragen redovisades i februari 2009. Naturvårdsverkets redovisning av åtgärder för att stärka vargens genetiska situation bifogas som bilaga, se *bilaga 1*.

I maj 2009 överlämnade regeringen propositionen En ny rovdjursförvaltning (prop. 2008/09:210) till riksdagen. Propositionen bifogas som bilaga, se *bilaga 2*. Riksdagen godkände i oktober 2009 (bet. 2009/10: MJU8, rskr. 2009/10:7) mål för vargstammens utveckling som innebär

- att Sverige får en livskraftig vargstam med god genetisk status,
- att tillväxten av antalet vargar begränsas genom en förlängning av etappmålet för antalet årliga föryngringar,
- att etappmålet kompletteras med kraftfulla åtgärder som stärker populationens genetiska status,
- att högst 20 individer som ökar den genetiska variationen i den svenska vargpopulationen ska införlivas under de närmaste fem åren fram till 2014,
- att införlivandet av de genetiskt friska individerna i första hand sker genom att underlätta för naturligt invandrade vargar och i andra hand genom aktiv utplantering av vargar som hämtas från genetiskt friska populationer med östligt ursprung,
- att delegationsbeslut om jakt ska ta hänsyn till naturliga variationer, exempelvis att antal föryngringar varierar från år till år, och därmed utgå från en populationsstorlek som inte överstiger 210 vargar i Sverige,
- att populationens tillväxt regleras genom beslut om begränsad licensjakt kompletterad med skydds jakt av skadegörande individer, och
- att etappmålet med begränsad tillväxt, i kombination med åtgärder för en vargstam med god genetisk variation, gäller fram till dess att effekterna av vargstammens utveckling i Sverige och bedömningen av artens gynnsamma bevarandestatus, inklusive resultatet av de inledande åtgärderna för stärkt genetik, har utvärderats och redovisats.

Den 15 december 2009 trädde förordningen (2009:1263) om förvaltning av björn, varg, järv, lo och kungsörn i kraft. Enligt 1 § i förordningen syftar förvaltningen av de stora rovdjuren till att djur av dessa arter ska finnas i så stort antal att arterna långsiktigt finns kvar i den svenska faunan och att djuren kan sprida sig till sina naturliga utbredningsområden. Detta syfte ska uppnås i en sådan takt som främjar samexistensen mellan människor och dessa arter samtidigt som skador och olägenheter förebyggs och begränsas. Förordningen bifogas som bilaga, se *bilaga 3*.

I förordningen föreskrivs att det i Sverige ska finnas tre rovdjursförvaltningsområden. Med en indelning av landet i tre rovdjursförvaltningsområden ges bättre möjligheter att beakta regionala skillnader mellan rovdjursarternas förekomst och att förutsättningarna att förvalta rovdjursstammarna skiljer sig åt i olika delar av landet. Inom varje förvaltningsområde finns ett samverkansråd. Samverkansråden ska utifrån ett regionalt perspektiv göra bedömningar av hur den samlade påverkan av rovdjuren bör hanteras inom de delar av förvaltningsområdena som hyser de tätaste koncentrationerna av rovdjur i förhållande till delar som har glesare rovdjursförekomst. Råden ska utifrån dessa bedömningar utarbeta riktlinjer för rovdjursförvaltningen.

I februari 2010 trädde förordningen (2009:1474) om viltförvaltningsdelegationer i kraft. Förordningen föreskriver att det inom varje länsstyrelse ska finnas en viltförvaltningsdelegation med uppgift att besluta om övergripande riktlinjer för viltförvaltningen inom länet. Viltförvaltningsdelegationen ska också godkänna en rovdjursförvaltningsplan för länet. Delegationen har en bred sammansättning med företrädare för jakt- och viltvårdsintresset, naturvårdsintresset, friluftintresset, brukare av jordbruksmark, lokalt näringsliv och turism, skogsnäringen, yrkesfiske, fäbodbruk och rennäring. Förordningen bifogas som bilaga, se *bilaga 4*.

Den 17 december 2009 beslutade Naturvårdsverket om licensjakt efter 27 vargar i Dalarnas, Gävleborgs, Västra Götalands, Värmlands och Örebro län. För att uppfylla kravet på strängt kontrollerade förhållanden var beslutet förenat med ett antal villkor. Villkoren reglerade bland annat var och när djuren fick fällas, hur många djur som fick fällas, jakttid, vilka som fick utföra jakten, jaktledarens ansvar, krav på registrering av jägare, tillåtna jaktmedel, användandet av motordrivna fordon, anmälan av fälld varg, anmälan, eftersök och dokumentation av påskjuten varg samt besiktning av fälld varg. Beslutet bifogas som bilaga, se *bilaga 5*.

Den 4 mars 2010 beslutade regeringen att ge Statens jordbruksverk, Naturvårdsverket och Statens veterinärmedicinska anstalt i uppdrag att, i samråd med länsstyrelserna och efter samråd med Tullverket, jägarorganisationerna och övriga berörda aktörer, redovisa och analysera vilka bestämmelser som ska beaktas vid en flytt av varg till Sverige från ett annat land (dnr M2010/1524/Na). Redovisningen ska ligga till grund för kom-

mande beslut om en tillförsel av högst 20 vargar med östligt ursprung inom fem år som gynnar den genetiska statusen hos den skandinaviska vargstammen. I beslutet erinrar regeringen om att flytt av naturligt invandrade vargar kan, om det är lämpligt från biologiska, socioekonomiska och veterinära synpunkter, genomföras av ansvariga myndigheter innan uppdraget redovisats. Beslutet bifogas som bilaga, se *bilaga 6*.

Den 10 juni 2010 beslutade regeringen att tillsätta en utredning för utvärdering av mål för rovdjursstammarnas utveckling (Dir. 2010:65 M). I fråga om vargstammen ska utredaren bl.a. analysera och utvärdera förekomsten av varg och föreslå nya mål angivet som etappmål eller minimimål, analysera förutsättningarna för vargstammens utveckling mot en nivå där arternas fortsatta existens i Sverige kan anses livskraftig och ha uppnått gynnsam bevarandestatus, lämna förslag till åtgärder för vargstammens utveckling mot en nivå där artens fortsatta existens i Sverige kan anses livskraftig och ha uppnått gynnsam bevarandestatus samt ange miniminivåerna för hur stor vargstammen måste vara för att uppnå gynnsam bevarandestatus enligt de riktlinjer som Europeiska kommissionen antagit om förvaltning av stora rovdjur på populationsnivå (Guidelines for Population Level Management Plans for Large Carnivores, Contract nr.070501/2005/424162/MAR/B2, Final Version 1st July 2008). Uppdraget ska slutredovisas senast den 1 juli 2012 och utredaren ska lägga ett delbetänkande om bedömning av gynnsam bevarandestatus för bland annat vargstammen senast den 31 mars 2011. Beslutet bifogas som bilaga, se *bilaga 7*.

Tillämpliga bestämmelser vid licensjakt av varg

Art- och habitatdirektivet förbjuder som huvudregel avsiktligt dödande av bland annat varg. I direktivets artikel 16 anges undantagen från denna huvudregel. Dessa undantag har genomförts i jaktlagen (1987:259) och jaktförordningen (1987:905). Av 2 och 3 §§ jaktlagen framgår att alla däggdjur och fåglar är fredade och endast får jagas om det följer av jaktlagen eller av föreskrifter eller beslut som har meddelats med stöd av lagen. Enligt 29 och 52 §§ jaktlagen har riksdagen lämnat ett bemyndigande till regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter eller beslut om tillstånd till licensjakt. I 23 c § jaktförordningen finns föreskrifter om licensjakt som införlivar artikel 16.1 e) i art- och habitatdirektivet. Enligt 23 c § får licensjakt av varg endast medges om det inte finns någon annan lämplig lösning och jakten inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos vargen i dess naturliga utbredningsområde. Jakten måste dessutom vara lämplig med hänsyn till vargstammens storlek och sammansättning samt ske selektivt och under strängt kontrollerade förhållanden.

Frågorna

Beslut som nyligen fattats gällande vargen i Sverige

- Var Naturvårdsverkets beslut den 17 december 2009 om licensjakt på varg överklagbart? Om ja, av vem och på vilka grunder?

Naturvårdsverkets beslut den 17 december 2009 om licensjakt på varg var överklagbart. För överklagande av beslutet gäller 58 § första stycket jaktförordningen som hänvisar till 22 a § förvaltningslagen (1986:223). Enligt 22 a § förvaltningslagen får beslutet överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Beslutet får enligt 22 § förvaltningslagen överklagas av den som beslutet angår, om det har gått honom emot och beslutet kan överklagas.

Det aktuella beslutet har överklagats till Förvaltningsrätten i Stockholm av sju parter. Samtliga överklaganden har avvisats av domstolen med motiveringen att de klagande inte var behöriga att överklaga beslutet.

Införandet av en mer regionaliserad rovdjursförvaltning innebär att beslut om jakt i större utsträckning tas av länsstyrelsen. Regeringen har i propositionen En ny rovdjursförvaltning gjort bedömningen att Naturvårdsverket bör ges rätt att överklaga länsstyrelsens beslut i egenskap av företrädare för allmänna intressen.

Bevarandestatus

- Anser Sverige att bevarandestatusen för den svenska vargpopulationen var gynnsam innan licensjakten i början av år 2010?

Sverige är ett av de länder i Europa där rovdjursstammarna på senare år har haft den starkaste tillväxten. Utbredningen av björn och varg har varit särskilt märkbar. Från att vargen varit i det närmaste utrotad i Sverige har vargstammens tillväxt varit i genomsnitt 15 procent per år. Den nuvarande svenska vargstammen har sitt ursprung från två finsk-ryska vargar från 1980-talet. Under 1990-talet invandrade ytterligare en hanvarg av östligt ursprung och bildade par med en skandinavisk hona. Dessa tre vargar utgör hela den genetiska basen för den nuvarande stammen fram till 2008 då ytterligare två invandrade hanvargar från den finska populationen etablerade revir med honor från den skandinaviska stammen och fick sina första kullar. Den ena vargen etablerade Galvenreviret i Gävleborgs län medan den andra vargen etablerade sig i det helnorska Kynnareviret. I dessa två revir, som ur genetiskt synvinkel är mycket värdefulla, har förnygring har skett såväl 2008 och 2009 som 2010. Under 2010 har dessutom den första förnygringen av en avkomma från Galvenreviret konstaterats. Vintern 1999/2000 uppgick det totala antalet vargar i den skandinaviska vargstammen till 67–81 individer. Riksdagens etappmål om 20 förnygringar nåddes 2008 och det senaste pre-

liminära resultatet pekar på att antalet föryngringar 2009 var 23. Vargen har nu etablerat sig i Sverige. Det finns goda förutsättningar för vargen att sprida sig inom landet både i fråga om lämpliga habitat och tillgången på bytesdjur. Arten har påbörjat en expansion mot östra Svealand och Götaland. En viktig förutsättning för att vargen ska kunna sprida sig inom landet är dock att det finns acceptans för vargen. I kommissionens riktlinjer för förvaltning av stora rovdjur på populationsnivå understryks också vikten av mänsklig acceptans för ett långsiktigt bevarande av stora rovdjur.

Den starka tillväxten av vargstammen i Sverige har skett på en smal genetisk bas. Målet för den svenska rovdjurspolitiken är att få en långsiktigt livskraftig vargstam, men för att det målet ska nås är en förbättring av stammens genetiska status mer angelägen än en fortsatt tillväxt på en smal genetisk bas. Av Europeiska unionens domstols dom (C-342/05) och kommissionens riktlinjer för förvaltning av stora rovdjur på populationsnivå framgår att en rovdjursart inte behöver ha uppnått gynnsam bevarandestatus för att undantag med stöd av artikel 16.1 i art- och habitatdirektivet ska kunna medges.

Frågan om förvaltning av stora rovdjur är komplex, vilket även framhålls i kommissionens riktlinjedokument. I dokumentet anges att det inte är möjligt att förvalta rovdjur endast utifrån deras krav på habitat utan att hänsyn också måste tas till människorna som rovdjuren delar livsrum med. Den rovdjurspolitik som regering och riksdag har beslutat om innebär att kraftfulla och nödvändiga åtgärder ska vidtas för att förbättra vargens genetiska situation. Dessa åtgärder kan uppfattas som kontroversiella av många som lever nära vargarna. En ökad tolerans av vargens närvaro i lokalsamhället är nödvändig för att uppnå och bibehålla gynnsam bevarandestatus för vargstammen. Det framgår också av kommissionens riktlinjer att undantag från skyddsreglerna kan motiveras utifrån behovet av att åstadkomma lokal acceptans för rovdjur, ”*Finally, justification (e) could be used to justify a carefully regulated harvest of some animals. Justification (c) and (e) could cover cases where a de facto hunter harvest is needed to obtain local acceptance for large carnivores among the rural population. This situation is clearly present in many Nordic and Eastern European countries, and has been well documented in social science research. (s. 30)*”.

- *Hur påverkade licensjakten vargpopulationen? Vänligen ge lämplig vetenskaplig dokumentering för Sveriges åsikt.*

Beräkningen av hur stort antal vargar som skulle fällas i årets licensjakt utgick från målsättningen att vargstammen skulle hållas stabil eller i svag tillväxt. Jaktresultatet och årets inventering visar att jakten har fallit väl ut från såväl demografisk som genetisk synpunkt. Enligt en rapport från Centrum för forskning om offentlig sektor vid Göteborgs universitet

(CEFOS 2010:2)¹ tycks licensjakten efter varg också ha bidragit till att öka den mänskliga acceptansen för varg, vilket varit det huvudsakliga syftet med jakten då en ökad acceptans är en viktig faktor för möjligheten att uppnå och långsiktigt bibehålla en gynnsam bevarandestatus för varg i Sverige. Rapporten bifogas som bilaga, se *bilaga 8*.

Viltskadecenter koordinerar och sammanställer på Naturvårdsverkets uppdrag inventeringen av varg i Sverige. En preliminär inventeringsrapport för säsongen 2009/2010 publicerades i juni 2010² och redovisar att 23 föryngringar av varg bekräftats i Sverige 2009. Av dessa föryngringar är fyra gränsöverskridande och delas med Norge, medan 19 revir med föryngring i sin helhet är belägna inom Sveriges gränser. Utöver dessa 23 föryngringar kan det inte uteslutas att föryngring skett i ytterligare ett par revir. Utifrån de preliminära inventeringsresultaten har den totala svenska vargstammens storlek beräknats. Två olika beräkningsmodeller har använts vilka ger 174–208 respektive 172–206 vargindivider i Sverige i slutet av vintern, dvs. efter licensjakten. Rapporten bifogas som bilaga, se *bilaga 9*.

Viltskadecenter har i samråd med vargforskningsprojektet Skandulv gjort en uppskattning av antalet vargföryngringar våren 2010, dvs. efter licensjakten, som bedömer att antalet föryngringar som skett i år är mellan 19 och 26.

Vid den av Naturvårdsverket beslutade licensjakten i januari 2010 fälldes 28 vargar. Jakt tilläts inte i områden med känd förekomst av vargar av östligt ursprung eller deras avkommor. Genetiska analyser av de fällda vargarna visar också att ingen av dessa genetiskt värdefulla djur fälldes vid licensjakten.³ Analysen bifogas som bilaga, se *bilaga 10*.

Av de 28 vargar som fälldes under jakten var 13 hanvargar och 15 tikar. Viltskadecenter och vargforskningsprojektet Skandulv har på Naturvårdsverkets uppdrag gjort en preliminär bedömning av de fällda vargarnas revirtillhörighet och sociala status. Nio av de fällda vargarna bedömdes ingå i par och fem av dessa alfadjur ingick i revir där föryngring skett under 2009. I ett revir där föryngring skett, Amungenreviret i Gävleborgs län, fälldes bägge föräldradyren. Fördelningen av de fällda djurens sociala status låg inom ramarna för vad man kan förvänta sig vid den valda utformningen av jakten.

¹ Sjölander-Lindqvist, Annelie, Marianne Karlsson och Serena Cinque. 2010. Att jaga varg: En studie av 2010 års licensjakt i Sverige

² Viltskadecenter, 2010. *Varg i Sverige vintern 2009/10. Preliminär statusrapport.*

³ Viltskadecenter 2010. *DNA-analyser av vargar skjutna under licensjakten 2010* Internredovisning och underlag från Grimsö DNA-lab. och Viltskadecenter till Naturvårdsverket 2010.

- Kan argumenteringen i punkt 29 i domen i mål C342/05 tillämpas gällande licensjakten i Sverige? Om ja, på vilka grunder? Vänligen ge lämplig vetenskaplig dokumentering för Sveriges åsikt.

Argumenteringen i punkt 29 i domen i mål C342/05 innebär att undantag från artikel 16 i art- habitatdirektivet kan medges om det vederbörligen konstaterats att ett undantag inte förvärrar den ogynnsamma bevarandestatusen hos den aktuella populationen eller förhindrar återställandet av en gynnsam bevarandestatus. I domen hänvisas också till kommissionens riktlinjedokument för förvaltning av stora rovdjur där det anges att det inte kan uteslutas att dödandet av ett begränsat antal individer inte påverkar syftet med artikel 16, nämligen att upprätthålla en gynnsam bevarandestatus hos vargpopulationen i dess naturliga utbredningsområde. Ett sådant undantag skulle sakna effekt för den berörda arten.

Den svenska vargstammen har haft en stark tillväxt. Det största hindret i dag för att nå gynnsam bevarandestatus för den skandinaviska vargstammen är stammens genetiska problem. För att nå gynnsam bevarandestatus är en förbättring av stammens genetiska status mer angelägen än en fortsatt tillväxt på en smal genetisk bas.

Det finns flera tecken på att den skandinaviska vargstammen lider av inavelsdepression. Vargarnas kullstorlekar minskar, handjur föds med kryptochism och det föds vargar med sammanväxta kotor. I bilaga 3 till Naturvårdsverkets rapport "Förslag till åtgärder som kan stärka vargstammens genetiska status" anges att den höga inavelsnivån i populationen ger en försvagad långsiktig livskraft av populationen på grund av inavelsdepression. Förutom den redan nu kända formen av inavelsdepression är risken uppenbar att fler, fortfarande okända typer av inavelsdepression, kan förekomma vilket skulle försämra utsikterna ytterligare. En ökad och kontinuerlig invandring är helt nödvändig för att förbättra den genetiska situationen både på kort och lång sikt. Forskarna är eniga om att det genetiska läget för den skandinaviska vargstammen är allvarligt (bilaga 1-4 till rapporten). Mot bakgrund av forskarnas rapporter gör Naturvårdsverket bedömningen att det krävs i storleksordningen tre invandrare som går in i aveln per varggeneration för att sänka inaveln till avsevärt lägre nivåer än den nuvarande. Mot denna bakgrund är det tydligt att införlivandet av genetiskt friska vargar är den viktigaste åtgärden för att rädda den skandinaviska vargstammen.

För att de åtgärder som Sverige avser att genomföra för en förbättrad genetik ska vara framgångsrika måste det finnas en vilja hos människor att acceptera en livskraftig vargstam. En ökad tolerans av vargens närvaro i lokalsamhället är nödvändig för att uppnå och bibehålla gynnsam bevarandestatus. Möjligheten att delta i förvaltningen av vargstammen genom en begränsad och strängt kontrollerad licensjakt är ett sätt att åstadkomma delaktighet och därmed ökad tolerans.

Naturvårdsverkets beslut om licensjakt innebar att ett begränsat antal vargar fick fällas inom ett avgränsat område. Antalet vargar som fick fällas under licensjakten bestämdes med hänsyn till att det uppnådda etappmålet på 20 föryngringar förlängts och att förvaltningen ska utgå från en svensk vargstam som inte överstiger 210 individer. Dessutom undantogs genetiskt värdefulla vargar från jakten genom att jakt inte fick ske inom områden i Gävleborgs och Stockholms län där en invandrad varg av östligt ursprung respektive en avkomma till denna etablerat revir. Naturvårdsverket har i sitt beslut också redogjort för möjligheten att använda sig av andra lämpliga lösningar.

Mot bakgrund av de åtgärder för att stärka vargstammens genetiska status som ska genomföras, innebar licensjakten på ett begränsat antal vargar som genomfördes under strängt kontrollerade former i enlighet med de villkor som Naturvårdsverket beslutat om, inte att den ogynnsamma bevarandestatusen hos den skandinaviska vargstammen förvärrades eller att återställandet av en gynnsam bevarandestatus förhindrades. Licensjakten påverkade därmed inte syftet med artikel 16 om att upprätthålla en gynnsam bevarandestatus hos vargstammen i dess naturliga utbredningsområde.

Begränsning av vargpopulationen till 210 individer under de följande fem åren

Det svenska vargpolitiken innebär att högst 20 individer som ökar den genetiska variationen i den svenska vargpopulationen ska införlivas under de närmaste fem åren fram till 2014 och att etappmålet med begränsad tillväxt, i kombination med åtgärder för en vargstam med god genetisk variation, gäller fram till dess att effekterna av vargstammens utveckling i Sverige och bedömningen av artens gynnsamma bevarandestatus, inklusive resultatet av de inledande åtgärderna för stärkt genetik, har utvärderats och redovisats. I enlighet med vad Sverige har redogjort för ovan så har regeringen i juni i år beslutat om en utvärdering av vargens bevarandestatus. Utvärderingen ska lämnas senast den 31 mars 2011. Det etappmål med begränsad tillväxt som riksdagen fattat beslut om gäller endast till dess utvärderingen redovisats och behandlats, vilket kan antas ske inom en kortare tid än fem år.

- *På vilken vetenskaplig bas har man satt gränsen vid 210 individer?*
- *Mot bakgrund av ordalydelsen i stycke 38 i domen C-342/05, är en vargpopulation som uppgår till 210 individer motiverad under omständigheterna i Sverige? Vänligen ge lämplig vetenskaplig dokumentering för Sveriges åsikt.*
- *Planeras licensjakt att äga rum under vintern 2010/2011?*

Från att vargen varit i det närmaste utrotad i Sverige har vargstammens tillväxt varit i genomsnitt 19 procent per år under 2005–2009. Sveriges rovdjurspolitik innebär att Sverige ska ta ansvar för att vargpopulationen

är av en sådan storlek att vargen långsiktigt finns kvar i den svenska faunan. Som ett led i att nå det målet beslutade regering och riksdag om etappmålet med 20 föryngringar samtidigt som man beslutade att en förnyad bedömning ska göras av artens utveckling när etappmålet nåtts. Etappmålet nåddes 2008.

Samtidigt som regeringen i propositionen En ny rovdjursförvaltning beslutade om kraftfulla åtgärder under de kommande fem åren i syfte att förbättra vargens genetik, beslutade regeringen också att en förnyad bedömning ska göras genom en fördjupad utredning av vargens utveckling. Som beskrivits ovan ska utredningen analysera och utvärdera förekomsten av varg och föreslå nya mål angivet som etappmål eller minimimål för respektive art, analysera förutsättningarna för vargstammens utveckling mot en nivå där artens fortsatta existens i Sverige kan anses livskraftig och ha uppnått gynnsam bevarandestatus samt lämna förslag till åtgärder för vargstammens utveckling mot en nivå där artens fortsatta existens i Sverige kan anses livskraftig. Under den tid som utredningen pågår och resultatet av utredningen behandlas begränsas tillväxten till 210 individer. Sverige har inte fattat något beslut om att den svenska vargpopulationen på sikt ska uppgå till 210 individer. Tillsammans med den norska vargstammen kommer den skandinaviska vargstammen fram till 2012 uppgå till drygt 230 individer

Av Naturvårdsverkets rapport ”Förslag till åtgärder som kan stärka vargstammens genetiska status” (bilaga 1), som var en del av beslutsunderlaget inför regeringens beslut, framgår att forskare vid Sveriges Lantbruksuniversitet gjort en sårbarhetsanalys av den skandinaviska vargstammen. I analysen, vilken baserades på ett tak för vargstammen på 150, 230 och 400 vargar, fanns inga större skillnader i utdöenderisk mellan scenarier som hade ett tak på 230 respektive 400 individer.

Kraven i 23 a och 23 c §§ jaktförordningen innebär att det inför varje beslut om skydds- respektive licensjakt efter varg ska ske en bedömning av om jakten riskerar att påverka bevarandestatusen. Det innebär bland annat att det inför ett beslut om jakt efter varg måste beaktas hur många vargar som dödat tidigare under året och hur aktuellt inventeringsresultat ser ut. En grundläggande princip för eventuella kommande beslut om licensjakt är att den beslutas med hänsyn till genomförd och förmodad framtida skyddsjakt. Något beslut om licensjakt under vintern 2010/11 är ännu inte fattat. Ett sådant beslut kommer tas först under december och fattas mot bakgrund av en bedömning av behovet av licensjakt, möjliga andra lämpliga lösningar och om jakten riskerar att påverka bevarandestatusen.

Beslutet om licensjakt

1. Artikel 16.1e)

- Om artikel 16.1 e) åberopas för att motivera jakt som en del av hållbar förvaltning av vargpopulationen, vad är då skillnaden i Sverige mellan förvaltning av arter i bilaga IV och arter i bilaga V till direktivet.
- Utfördes jakten selektivt under strängt kontrollerande förhållanden? Varför var jakten inte mera riktad t.ex. på att fälla vargar som inte var alfadjur, unga eller ensamma vargar eller en hel flock? Vänligen ge lämplig vetenskaplig dokumentering för Sveriges åsikt.
- Har Sverige utfört en undersökning på förhand och/eller i efterskott av hur licensjakten kommer att påverka/har påverkat vargpopulationen (splitting av vargflockar, spridning av vargar till nya områden, ökad predation av tamdjur)? Om ja, vänligen förklara resultatet av undersökningen och ge lämplig vetenskaplig dokumentering.
- Överensstämde antalet jagade vargar med kraven ”i begränsad mängd” och ”i begränsad omfattning”? När antalet vargar som skulle fällas fastslogs, beaktades också det faktum att vargar dör av andra orsaker, särskilt skydds jakt och illegal jakt? Ge lämplig (vetenskaplig) dokumentering för Sveriges åsikter inklusive årlig statistik över antal vargar som dött under licensjakten (2010), skydds jakt, olyckor och illegal jakt (2007, 2008, 2009 och 2010).

Skillnaden mellan förvaltning av arter i bilaga IV och V

Av artskyddsförordningen (2007:845) framgår att de arter som i bilaga 1 är angivna med F har ett sådant gemenskapsintresse att insamling i naturen och exploatering kan bli föremål för särskilda förvaltningsåtgärder. Dessa arter finns upptagna i bilaga V till art- och habitatdirektivet. Som ett exempel innebär det att det enligt 11 § artskyddsförordningen är tillåtet att för studie tillfälligt fånga in enstaka exemplar av vanlig groda (*Rana temporaria*, angiven med F i bilaga 1 till förordningen), om exemplaret inte flyttas från den plats där det fångades och snarast släpps tillbaka på den platsen.

I Sverige har de arter som anges i bilaga IV till art- och habitatdirektivet ett strikt skydd i enlighet med vad direktivet föreskriver. För att licensjakt ska vara tillåten måste förutsättningarna i 23 c § jaktförordningen vara uppfyllda, dvs. att det inte finns någon annan lämplig lösning, att jakten inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus, att jakten är lämplig med hänsyn till stammens storlek och sammansättning samt att den sker selektivt och under strängt kontrollerande förhållanden.

Det svenska genomförandet av art- och habitatdirektivet överensstämmer med vad direktivet föreskriver. Den åtskillnad av förvaltningen av arter i bilaga IV och V som direktivet föreskriver är genomförd i Sverige genom artskyddsförordningen, jaktlagen och jaktförordningen. Den omständigheten att det är möjligt att med tillämpning av undantaget i artikel

16.1 e) genomföra viss licensjakt får stöd både av punkten 29 i domen i mål C342/05 och av kommissionens riktlinjedokument för förvaltning av stora rovdjur.

Den svenska viltförvaltningen är av hög klass och bygger på vetenskapligt underlag. Eftersom förvaltningen av arter i bilaga V sker enligt krav som är högre ställda än vad som förutsätts enligt art- och habitatdirektivet, kan det uppfattas som om förvaltningen av arter i bilaga IV och V sker utifrån samma förutsättningar. Förvaltningen av arter i bilaga IV föregås dock av en större forskningsinsats än vad som är fallet för arter i bilaga V. Kunskapen om arterna upptagna i bilaga IV och hur dessa arter kan påverkas av olika förvaltningsmetoder är därmed mycket god.

Selektivt och under strängt kontrollerade förhållanden

Kravet på att jakten ska ske selektivt och under strängt kontrollerade former finns i 23 c § jaktförordningen. I regeringens propositionen En ny rovdjursförvaltning s. 49 anges också uttryckligen att art- och habitatdirektivets krav på strängt kontrollerade förhållande måste upprätthållas vid beslut om jakt.

För att få ett bättre kunskapsunderlag inför beslutet om licensjakt på varg gav Naturvårdsverket i oktober 2009 vargforskningsprojektet vid Sveriges Lantbruksuniversitet i uppdrag att utreda olika aspekter av en licensjakt efter varg i Sverige och dess möjliga konsekvenser för den skandinaviska vargpopulationen. I den rapport⁴ som Sveriges Lantbruksuniversitet lämnade den 2 december 2009 (preliminär version) och den 19 december 2009 (slutversion) rekommenderades en jakt på utvalda revir tillsammans med en slumpmässig jakt. I rapporten värderades olika alternativ på utformning av jakten. Dessa alternativ var slumpmässig avskjutning, jakt på enbart ensamma djur, uttag av hela flockar och jakt på enbart reproduktiva djur. Forskarna menade i rapporten att alla strategier är behäftade med både fördelar och nackdelar, men att strategierna 2 och 4 har flest nackdelar. De fördelar med slumpmässig jakt som tas upp i rapporten är bland annat att den förmodligen ur ett jägarperspektiv upplevs som mest rättvis och att sannolikheten är stor att vargar som uppvisar ett oskyggt beteende blir fällda. En nackdel bedömdes vara att inventeringsarbetet, och därmed underlaget för kommande jaktbeslut, kan försvåras mer vid denna jaktform än andra former. Rapporten tar upp frågan om konsekvenser för kvarvarande valpar om bägge föräldradjuren i en flock fälls och forskarnas bedömning var att valparna har goda chanser till överlevnad även om de förlorar båda föräldrarna i januari. Forskarna har även analyserat tidpunkten för när de flesta parningarna sker och hur detta kan påverka vid vilken tidpunkt jakten senast måste avslutas. Forskarrapporten rekommenderade att kända revir

⁴ Olof Liberg, Håkan Sand, Guillaume Chapron, Pär Forslund, Per Ahlqvist och Inga Ångsteg. *Reglerande beskatning av den svenska vargstammen samt flyttning av varg inom landet för att förstärka vargstammens genetiska situation*. Sveriges lantbruksuniversitet 2009.

med invandrande vargar och första generationens avkomma till sådana individer undantogs från jakt. Forskarna konstaterade också att det mellan övriga revir är mycket små skillnader i genetiskt bevarandevärde. Med anledning av det och med hänsyn till kommande åtgärder för att genetiskt förstärka den skandinaviska vargpopulationen menade forskarna att en rangordning av övriga revir utifrån genetiskt värde kan ges liten betydelse vid beslut om jakt. Rapporten bifogas som bilaga, se *bilaga 11*.

Naturvårdsverket fastställde i sitt beslut om licensjakt på varg de villkor som var nödvändiga för att garantera att jakten bedrevs under strängt kontrollerade former. Naturvårdsverket beslutade hur många vargar som sammantaget fick fällas, och hur de antalsmässigt fördelade sig mellan olika län. I enlighet med den ovan angivna forskarrapporten från Sveriges Lantbruksuniversitet undantogs de områden från jakt där en invandrad varg av östligt ursprung respektive en av dess avkommor etablerat revir. Det saknades enligt den tidigare nämnda forskarrapporten anledning att göra någon ytterligare åtskillnad mellan vilka vargar som fick jagas. Personer som hade jakträtt i områden som omfattades av Naturvårdsverkets beslut hade rätt att delta i licensjakten efter varg på det område där personen i fråga hade jakträtt, under förutsättning att jakträtten omfattade jakt efter varg. Varje jaktledare var skyldig att varje timma hålla sig informerad om hur många djur som återstod av tilldelningen i det område där licensjakt efter varg bedrevs. Tidpunkten för jakt efter varg var bestämd till från och med den 2 januari till och med den 15 februari. Jakttiden bestämdes med hänsyn till vargens brunst som inträffar i februari–mars och för att undvika risken för att ledarhanen (alfahanen) i ett etablerat par skulle fällas efter att parning skett, vilket skulle kunna medföra att ledarhonan (alfahonan) tvingades föda upp sin valpkull ensam. Jakttiden var även bestämd med hänsyn till att årsungar skulle ha god möjlighet att klara sig utan sina föräldradjur.

Med hänsyn till de villkor som Naturvårdsverket fastställde för jakten och att kända revir med invandrande vargar och första generationens avkomma till sådana individer undantogs från jakt, genomfördes licensjakten efter varg selektivt och under strängt kontrollerade förhållanden.

De kontrollerade förhållandena under jakten samt jaktens påverkan på den svenska vargstammen håller på att följas upp av Naturvårdsverket. Uppföljningen beräknas vara klar under september månad. Inför eventuellt kommande beslut om licensjakt kommer Naturvårdsverket överväga om det finns anledning att ställa ytterligare villkor om t.ex. jaktens geografiska utbredning och krav på snabbhet i rapportering av fälld varg.

Licensjaktens påverkan på vargpopulationen

Naturvårdsverket har följt upp licensjaktens effekter på den svenska vargstammen. Uppföljningen beräknas att publiceras i september 2010. Som tidigare redovisats fälldes inga genetiskt värdefulla vargar vid jakten.

Det demografiska utfallet var inom ramen för vad som kan förväntas vid ”slumpmässig” jakt i avgränsade områden. Preliminära redovisningar av inventeringsresultatet visar att antalet vargar vid vinterns slut understeg det tillfälliga taket på 210 individer och att antalet föryngringar som skedde våren 2010 sannolikt låg över eller i nivå med det nationella etappmålet på 20 årliga föryngringar.

I begränsad omfattning

Inför varje beslut om licensjakt och skyddsjakt efter varg ska det ske en bedömning av om jakten riskerar att påverka bevarandestatusen. Det innebär att det i ett beslut om jakt efter varg måste tas hänsyn till hur många vargar som dödats tidigare under året. En grundläggande princip för beslut om licensjakt är att den beslutas med hänsyn till genomförd och förmodad framtida skyddsjakt.

Naturvårdsverkets beslut innebar att 27 vargar fick fällas i samband med licensjakten. Antalet vargar som fick fällas under licensjakten var därmed begränsat. Beslutet innebar att vargjakten fick bedrivas inom fem län eller delar av län och att det angavs hur många vargar som fick fällas inom respektive jaktområde. I den ovan nämnda forskarrapporten från Sveriges Lantbruksuniversitet som låg till grund för Naturvårdsverkets beslut hade forskarna, utifrån tre olika beskattningsmodeller, beräknat det antal djur som kunde fällas om etappmålet om 20 årliga föryngringar samtidigt skulle bibehållas. Vid beräkningen beaktades stammens inboende tillväxttakt, som varierar mycket mellan åren. Även det faktum att det i genomsnitt har fällts åtta vargar per år vid skyddsjakt de senaste åren samt förekomst av illegal jakt och annan dödlighet beaktades.

Kommissionen har efterfrågat statistik över antal vargar som dött under licensjakten (2010), skyddsjakt, olyckor och illegal jakt (2007, 2008, 2009 och 2010). De efterfrågade uppgifterna framgår av tabell 1. Det bör påpekas att den illegala jakten bedöms vara avsevärt mer omfattande än vad som kan framgå av upptäckta döda vargar. Den illegala jaktens omfattning har uppskattats av det skandinaviska vargforskningsprojektet Skandulv⁵. Rapporten är bifogad som bilaga, se *bilaga 12*.

⁵ Olof Liberg, Håkan Sand, Petter Wabakken och H.C. Pedersen. *Dödlighet och illegal jakt i den skandinaviska vargstammen*. Skandulv 2008.

Tabell 1. Kända döda vargar 2007-2010⁶ (Källa: Statens Veterinärmedicinska Anstalt)

	2007	2008	2009	2010
Licensjakt	0	0	0	28
Skyddsjakt	6	12	9	6
Olyckor/sjukdom	5	5	4	8
Illegal jakt ⁷	1	0	0	0
Djurskyddsskäl	1	0	0	1
Självförsvar (BB)	1	0	0	0
Rovdjursdödad	0	0	1	0
Ej fastställt	3	1	1	2
TOT	17	18	15	45

2. Ingen annan lämplig lösning

- Vad var licensjaktens syfte?
- Uppfylldes syftet?

Målet med den svenska rovdjurspolitiken är att ha en vargstam som långsiktigt kommer att finnas kvar i den svenska faunan. Sveriges arbete med att nå detta mål har varit mycket framgångsrikt vad gäller vargstammens ökning i antal. Det etappmål som Sverige satte upp 2001 kunde nås redan 2008. Det stora problemet för att få en långsiktigt livskraftig vargstam är den genetiska situationen för hela den skandinaviska vargpopulationen. För att få en långsiktigt livskraftig vargstam är en förbättring av stammens genetiska status mer angelägen än en fortsatt tillväxt på smal genetisk bas. Möjligheten att åstadkomma en gynnsam bevarandestatus för vargstammen handlar dock inte endast om att genomföra åtgärder för att förbättra vargstammens genetiska status. För att de åtgärder som Sverige avser att genomföra för en förbättrad genetisk situation ska vara framgångsrika måste det också finnas en vilja hos människor att acceptera en livskraftig vargstam. En ökad tolerans av vargens närvaro i lokalsamhället är nödvändig för att uppnå och bibehålla gynnsam bevarandestatus för vargstammen.

Naturvårdsverket har i beslutet om licensjakt redogjort för att det arbete som sker med att förebygga skador på tamdjur bland annat genom stängsling och att ge ersättning till drabbade tamdjursägare. Sverige var det land som först började betala ersättning för förekomst av rovdjur i stället för att endast ersätta rovdjursdödade djur. Systemet minskar den ekonomiska vinningen av illegal jakt. Samtidigt gynnar systemet arbete med att förebygga rovdjursskador eftersom en större del av ersättningen kommer den enskilde själv till del. Trots att den svenska rovdjursförvaltningen de senaste åren arbetat aktivt med samrådsorgan, informationssatsningar, skadeersättning och bidrag till förebyggande åtgärder

⁶ Statistik för 2010 avser perioden 1/1-30/6 2010.

⁷ Endast dokumenterade fall med avslutade rättsfall. Öppna ärenden kvarstår för 2007 (4 oavslutade ärenden), 2008 (2), 2009 (3) och 2010 (4).

som stängsling, har lokala attityder i delar av rovdjursområdena försämrats. Genom en strängt kontrollerad jakt ges lokalsamhället möjlighet till delaktighet i den praktiska förvaltningen, vilket förväntas leda till att boende i rovdjurstrakter får en ökad tolerans för rovdjuren och för de kraftfulla åtgärder för att stärka stammen genetiskt, som regeringen har beslutat om. Den 1 februari 2010 trädde en ny förordning om viltförvaltningsdelegationer i kraft. Det ska finnas en viltförvaltningsdelegation i varje län i Sverige. I delegationerna sitter representanter för naturvård, skogs- och markägare, jägare, rensköttsel m.fl. Delegationerna har till uppgift att fatta strategiska beslut om viltförvaltningen inom länet. Syftet är att stärka det regionala beslutfattandet och det lokala inflytandet i förvaltningen. Förhoppningen är att acceptansen för rovdjursförvaltningen därmed ska stärkas. En regional förvaltning med lokalt inflytande där ramarna för förvaltningen bestäms centralt är sannolikt en förutsättning för ett långsiktigt bevarande av stora rovdjur. Genom att involvera lokalbefolkningen skapas en lärande process och en enklare dialog mellan olika aktörer. En regional förvaltning ger också förutsättningar för att skapa den acceptans som är nödvändig för att förflyttning av varg ska kunna genomföras på ett framgångsrikt sätt. Den begränsade licensjakt som genomfördes i januari 2010 är därmed endast en del av arbetet med att uppnå den lokala acceptans för rovdjuren som är nödvändig för den skandinaviska vargstammens långsiktiga överlevnad. Kommissionen har också fokuserat på den mänskliga acceptansen som en nyckel till bevarande i sitt riktlinjedokument för förvaltning av stora rovdjur. I kommissionens dokument anges att artikel 16.1 e) kan användas till stöd för en noggrant kontrollerad jakt i fall då det är motiverat med jakt för att nå en acceptans för rovdjurspopulationer bland lokalbefolkningen. I dokumentet anges också att det behövs en flexibel förvaltning för att vinna människors långsiktiga acceptans av rovdjur.

Sverige anser att det är angeläget att noga utvärdera vad som händer med attityder, omfattning av den illegala jakten och vargstammens utbredning när olika former av jakt tillåts. Den utredning som regeringen tillsatte i juni i år ska föreslå åtgärder för att öka acceptansen för rovdjur. Utredaren ska också analysera om den illegala jakten ökar eller minskar och om jakten lett till en ökad acceptans av rovdjur i människors närhet. Resultatet ska redovisas senast den 1 juli 2012.

Att utesluta vargar från renskötseområdet

- *Hur stort är renskötseområdet?*
- *Vad är en åretruntmark inom renskötseområdet? Vilken yta utgör dessa av renskötseområdet som helhet? Finns det särskilda geografiska områden där åretruntmarkerna förekommer?*
- *Hur passar politiken att utesluta vargar från renskötseområdet med det faktum att det är nödvändigt att upprätthålla/förbättra kontakten mellan olika vargppopulationer och med den rumsliga aspekten av gynnsam*

bevarandestatus? Vänligen ge lämplig vetenskaplig dokumentering för Sveriges åsikt.

Samerna är i folkrättslig mening ett urfolk. Samernas kultur och näringar har därför ett särskilt skydd i den svenska grundlagen. Av Sveriges cirka 20 000 samer ägnar sig cirka 2 500 åt renskötsel. Den svenska staten har uttalat att rennäringen är av väsentlig betydelse för att bevara den samiska kulturen. Rennäringen är inte bara ett enskilt näringsintresse utan även ett allmänt intresse. Därigenom har staten ett särskilt ansvar för att värna och bibehålla renskötseln. Samerna och rennäringens speciella betydelse har också kommit till uttryck i protokoll 3 om det samiska folket i akten om villkoren för Sveriges anslutning till de fördrag som ligger till grund för Europeiska unionen och om en anpassning av fördragen. Där behandlas bevarandet och utvecklandet av det samiska folkets försörjningsmöjligheter, språk, kultur och levnadssätt. Det konstateras i protokollet att den samiska kulturen och samernas försörjning är beroende av primära förvärvskällor som renskötsel i traditionella områden för samisk bosättning.

Renskötseln i Sverige regleras i rennäringslagen (1971:437). Rätt att bedriva renskötsel på annans mark tillkommer bara den som är av samisk härkomst. Det får finnas 272 000 renar i Sverige efter slakten men före kalvningen. Renarna strövar fritt utan stängsel hela året inom stora områden och utnyttjar naturbete. Under sommarhalvåret befinner sig renarna i huvudsak i höglänt mark mot Norge på *åretruntmarkerna* och betar örter och gräs. Under vinterhalvåret betar de lav i skogsområden öster om den skandinaviska fjällkedjan, *vinterbetesmarkerna*. Avståndet mellan sommar- och vinterbetesmarker kan vara mer än 40 mil.

Åretruntmarkerna är i huvudsak geografisk bestämda och omfattar de marker där renskötsel får bedrivas hela året. Markerna omfattar

1. Norrbottens och Västerbottens läns lappmarker dels ovanför odlingsgränsen, dels nedanför denna gräns på mark där skogsrenskötsel av ålder bedrivs under våren, sommaren eller hösten och marken antingen tillhör eller vid utgången av juni 1992 tillhörde staten (kronomark) eller utgör renbetesland,
2. renbetesfjällen i Jämtlands län, och
3. de områden i Jämtlands och Dalarnas län som vid utgången av juni 1992 tillhörde staten och var särskilt upplåttna till renbete.

Åretruntmarkernas areal uppgår till drygt 120 000 kvadratkilometer.

Vinterbetesmarkerna är marker, utöver åretruntmarkerna, där renskötsel främst av hänsyn till jordbruket får bedrivas den 1 oktober–den 30 april. Denna betesrätt grundas på urminnes hävd. Vinterbetesmarkerna omfattar

1. övriga delar av lappmarkerna nedanför odlingsgränsen, och

2. de trakter utanför lappmarkerna och renbetesfjällen där rensköttsel av ålder bedrivs vissa tider av året.

Med renbetesland förstås mark som förklarats utgöra renbetesland eller av ålder använts som sådant land. Med renbetesfjällen förstås de för samerna avsatta renbetesfjällen och de områden som sedermera upplåtits till utvidgning av dessa fjäll.

Vinterbetesmarkernas areal uppgår till knappt 105 000 kvadratkilometer.

Renskötselområdet omfattar således totalt knappt 225 000 kvadratkilometer bruttoareal. Sveriges totalareal är cirka 411 000 kvadratkilometer.

Av bilagd karta, *se bilaga 13*, framgår grovt renskötselområdets omfattning. Områdena 1A-F omfattar hela åretruntmarkerna och den västra delen av vinterbetesmarkerna. Områdena 2 A-L och 5B omfattar resten av vinterbetesmarkerna. Kartan är hämtad ur betänkandet Samernas sedvanemarkar (SOU 2006:14).

2001 års riksdagsbeslut om en sammanhållen rovdjurspolitik innebar att riksdagen antog ett etappmål för vargstammens utbredning som bland annat innebar att målet för vargstammens utbredning ska vara att stammen på naturlig väg sprider sig över landet, men att dess förekomst i renskötselområdet i huvudsak begränsas till de områden utanför renskötselns åretruntmarker där den gör minst skada. Riksdagens beslut i oktober 2009 innebär ingen ändring i förhållande till 2001 års beslut i fråga om att vargens förekomst i huvudsak begränsas till områden utanför renskötselns åretruntmarker. Enligt propositionen ska införlivandet av genetisk friska individer i första hand ske genom att underlätta för naturligt invandrade vargar att ansluta sig till vargpopulationen i mellersta Skandinavien. Det kan ske genom flyttning av vargar genom renskötselområdet. Även om vargens förekomst i huvudsak begränsas till områden utanför renskötselns åretruntmarker är förutsättningarna goda för vargen att sprida sig inom landet både i fråga om lämpliga habitat och tillgången på bytesdjur.

Förflyttningar

- Hur kommer man att försäkra sig om att förflyttningarna kommer att leda till att de förflyttade vargarna förökar sig?

- Har Sverige uppgifter om lyckade förflyttningar av varg i annat europeiskt land? På basen av vilka vetenskapliga utvärderingar och erfarenheter har förflyttningar ansetts vara möjliga att utföra och rekommenderats som en lösning på problemet med inavel med i den svenska vargpopulationen? Ge detaljerade uppgifter om hur de olika tekniska, ekologiska och sociala konsekvenserna av förflyttningar har undersökts och om man har hittat en lösning på dessa problem.

- Hur kommer man att uppnå allmänhetens acceptans för vargförflyttningar, särskilt i den lokala befolkningen i norr och bland jägarna i mellersta och södra Sverige? Hur ska illegal jakt undvikas?

- Enligt riksdagens beslut borde förflyttningar påbörjas redan under 2010. Har förflyttningar redan ägt rum? Om inte, när kommer de att påbörjas? Finns det något slag av struktur (personal, fordon, utrustning etc.) för förflyttning av naturligt invandrade vargar eller har en sådan skapats, särskilt i renskötselområdet som de invandrande vargarna österifrån måste passera?

Försäkran om att förflyttade vargar förökar sig

I det uppdrag som regeringen i mars 2010 gav till Statens jordbruksverk, Naturvårdsverket och Statens veterinärmedicinska anstalt ingick bl.a. att redovisa förslag till lämpliga utsättningsområden från såväl biologisk som socioekonomisk synpunkt. Myndigheterna ska även beskriva hur de utplanterade vargarna ska följas efter flytten och föra ett resonemang om vilket särskilt ansvar respektive myndighet ådrar sig som en följd av en aktiv utplantering. Myndigheterna ska redovisa om flera vargar bör utplanteras vid ett och samma tillfälle eller om det är lämpligare att utplantningen sker etappvis. Uppdraget ska redovisas den 31 oktober 2010.

Andra lyckade förflyttningar av varg

Efter att regeringen i december 2008 gett Naturvårdsverket i uppdrag att föreslå lämpliga åtgärder för att inleda arbetet med att stärka vargens genetiska situation, se ovan på s. 2, gav Naturvårdsverket uppdrag till forskare vid Sveriges Lantbruksuniversitet (Grimsö forskningsstation i Riddarhyttan och Ekologiska institutionen i Uppsala), vid Stockholms universitet (Populationsgenetiska enheten) samt vid Lunds universitet (Ekologiska institutionen) att i samarbete ta fram underlag som skulle belysa de genetiska aspekterna av vargstammens situation samt presentera en översikt av och underlag för olika åtgärder. Naturvårdsverket beställde också en sammanställning över befintlig kunskap om populationsförstärkande åtgärder hos stora rovdjur från andra håll i världen samt uppskattning av kostnader knutna till olika åtgärder. Naturvårdsverket redovisning av uppdraget är som tidigare nämnts bifogad som bilaga 1.

Av Naturvårdsverkets redovisning framgår att det finns goda internationella erfarenheter av flyttning av varg i stor skala. I nordvästra USA återintroducerades under 1960-talet totalt 66 vargar, som togs från sydvästra Kanada, till Yellowstone National Park och till centrala Idaho. Samtliga vargar som släpptes blev kvar i de avsedda mottagarområdena. I dag har man en stor livskraftig stam på över 1 000 djur. Det finns inga vetenskapliga erfarenheter av att förbättra den genetiska situationen hos befintliga vargpopulationer, men väl från ett par andra projekt gällande stora rovdjur. Det ena gäller en isolerad och hårt inavlad underart av puma i Florida (s.k. floridapanter), det andra en isolerad och inavlad lejonpopulation i Sydafrika. I båda fallen har införsel av vardera ett tiotal

djur haft en mycket positiv effekt på den genetiska och demografiska situationen.

Allmänhetens acceptans för förflyttning av varg

Målet är att nå en ökad acceptans och minska den illegala jakten genom ökad lokal delaktighet i rovdjursförvaltningen och genom förbättrad information. Genom regeringens beslut att inrätta rovdjursförvaltningsområden, samverkansråd och viltförvaltningsdelegationer har det regionala och lokala inflytandet i förvaltningen av de stora rovdjuren ökat. Ett ökat lokalt deltagande har en stor betydelse för acceptansen av rovdjur inte minst därför att kunskapen om rovdjuren ökar. Även möjligheten till deltagande i en begränsad och strängt kontrollerad licensjakt bidrar till lokal delaktighet i rovdjursförvaltningen. Enligt den ovan nämnda rapporten från Centrum för forskning om offentlig sektor vid Göteborgs universitet (CEFOS 2010:2) innebar jakten en delaktighet i förvaltningen för lokalbefolkningen och skapade därför en högre acceptans för regeringens rovdjurspolitik. Rapporten är bifogad som bilaga 9.

Enligt 43 § jaktlagen (1987:259) kan den som med uppsåt eller av oaktsamhet byter mot bestämmelsen i 3 § om att viltet är fredat, dömas för jaktbrott till böter eller fängelse i högst ett år. Ett jaktbrott kan enligt jaktlagen också bestå i att olovligen jaga på annans jaktområde, att använda motordrivna fortskaffningsmedel på ett otillåtet sätt eller att använda otillåtna vapen och jaktmedel. Det är viktigt med insatser för en aktiv attitydpåverkan för att fler ska ta avstånd från illegal jakt på rovdjur. Det ska tydliggöras att det inte är tillåtet att döda stora rovdjur och att det handlar om grov brottslighet med ett högt straffvärde. Eftersom lättillgänglig information om rovdjuren, som är riktad till boende och tamdjursägare i rovdjurstäta områden och områden där rovdjuren har påbörjat nyetableringar, är en viktig förutsättning till samexistens mellan rovdjur och människor har regeringen beslutat att inrätta ytterligare ett informationscentrum om de stora rovdjuren i södra Sverige. I dag finns ett informationscentrum i Järvsö och ett i Orsa. Länsstyrelsernas ökade ansvar för rovdjursförvaltningen väntas innebära att högre krav ställs på aktuell information om rovdjuren till länsinnevånarna. Svenska Jägareförbundet har i det allmänna uppdraget från regeringen uppgiften att medverka till korrekt informationsspridning av myndighetsbeslut om stora rovdjur. Regeringen har i propositionen En ny rovdjursförvaltning framhållit att frågor om illegal jakt särskilt bör uppmärksammas i jägarutbildningen och att betydelsen av att vara och ta avstånd från brottsligheten och dess utövare bör betonas.

Genomförd förflyttning

Av det av Naturvårdsverket redovisade regeringsuppdraget om förslag till åtgärder som kan stärka vargstammens genetiska status, bilaga 1, framgår att även om den genetiska situationen för vargstammen är

allvarlig, finns det tid för att utreda hur en utplantering av vargar med östligt ursprung bör gå till på lämpligt sätt.

I det uppdrag som regeringen lämnat till Statens jordbruksverk, Naturvårdsverket och Statens veterinärmedicinska anstalt att redovisa och analysera vilka bestämmelser som ska beaktas vid en flytt av varg till Sverige från ett annat land, se bilaga 6, ingår bland annat att myndigheterna ska beskriva hur de utplanterade vargarna ska följas efter flytten och föra ett resonemang kring vilket särskilt ansvar respektive myndighet ådrar sig som en följd av en aktiv utplantering. Förslag till lämpliga utsättningsområden från såväl biologisk som socioekonomisk synpunkt ska redovisas. Myndigheterna ska också redovisa eventuella övriga frågeställningar och åtgärder som behöver utvecklas och vidtas innan införsel av varg i den svenska faunan kan genomföras.

Förvaltningsplan och forskning

- Finns det i Sverige en förvaltningsplan för vargpopulationen? Om inte, håller en sådan plan på att förberedas? Pågår diskussioner med Norge och/eller Finland för att utarbeta en gemensam gränsöverskridande förvaltningsplan eller för att vidta gemensamma åtgärder?
- Kan Sverige ge uppgifter om det forsknings- och utredningsarbete som för närvarande pågår och planeras gällande den svenska vargpopulationen? Vilka är målen och tidsplanen för resultaten av detta arbete?

Naturvårdsverket arbetar med att revidera förvaltningsplanen för den svenska delen av den skandinaviska vargpopulationen. Vidare har de norska och svenska regeringarna inlett en dialog i syfte att uppnå en mer enhetlig redovisning av de två ländernas andel av den gemensamma skandinaviska vargpopulationen.

Svenska förvaltningsmyndigheter var med om att initiera det svensk-norska vargforskningsprojektet Skandulv. Projektet startade år 1998 och har bidragit med mycket förvaltningsrelevant kunskap om den skandinaviska vargpopulationen. Naturvårdsverket ger bidrag till forskning med medel ur Viltvårdsfonden. Under år 2010 erhåller Skandulv 2 211 000 kr från Viltvårdsfonden för projektet ”Livskraft, predatorbytesdynamik, ekosystemeffekter hos varg i Skandinavien”.

Som tidigare nämnts har såväl det skandinaviska vargforskningsprojektet Skandulv som andra forskningsinstitutioner på Naturvårdsverkets uppdrag tagit fram underlagsrapporter om den skandinaviska vargstammens genetiska situation, förvaltningsrelevanta frågeställningar kring licensjakten, m.m. Två sådana underlagsrapporter bifogas denna skrivelse. En underlagsrapport om genetisk förstärkning beräknas vara klar under september och kommer då att delges kommissionen. Den svenska rovdjursförvaltningen är angelägen om att använda bästa tillgängliga kunskap i genomförandet av riksdagens beslut om en ny rovdjursförvaltning.

Den svenska regeringen står givetvis till kommissionens förfogande med ytterligare upplysningar i detta ärende om kommissionen så önskar.

Med vänlig hälsning

Magnus Blücher
Ämnesråd

Bilagor:

1. Rapport från Naturvårdsverket, "Förslag till åtgärder som kan stärka vargstammens genetiska status", Redovisning av regeringsuppdrag, Dnr 429-8585-08 Nv,
2. Regeringens proposition 2008/09:210, En ny rovdjursförvaltning,
3. Förordningen (2009:1263) om förvaltning av björn, varg, järv, lo och kungsörn,
4. Förordningen (2009:1474) om viltförvaltningsdelegationer,
5. Naturvårdsverkets beslut om licensjakt efter varg 2010, 2009-12-17, Dnr 411-7484-09 Nv,
6. Regeringsbeslut 2010-03-04, Uppdrag om rutiner för införsel och utplantering av varg i Sverige, Dnr M2010/1524/Na,
7. Regeringsbeslut 2010-06-17, Utvärdering av mål för rovdjurstammarnas utveckling, Dir nr 2010:65,
8. Annelie Sjölander-Lindqvist, Marianne Karlsson och Serena Cinque, Att jaga varg: En studie av 2010 års licensjakt i Sverige,
9. Viltskadecenter, 2010, Varg i Sverige vintern 2009/10, Preliminär statusrapport, 2010,
10. Viltskadecenter 2010, DNA-analyser av vargar skjutna under licensjakten 2010, Internredovisning och underlag från Grimsö DNA-lab. och Viltskadecenter till Naturvårdsverket 2010,
11. Olof Liberg, Håkan Sand, Guillaume Chapron, Pär Forslund, Per Ahlqvist och Inga Ängsteg, Reglerande beskattning av den svenska vargstammen samt flyttning av varg inom landet för att förstärka vargstammens genetiska situation, Sveriges Lantbruksuniversitet, 2009,
12. Olof Liberg, Håkan Sand, Petter Wabakken och H.C. Pedersen, Dödlighet och illegal jakt i den skandinaviska vargstammen, Skandulv 2008,
13. Karta över renskötselområdet ur betänkandet Samernas sedvane- marker (SOU 2006:14).